

KÜLTÜRÜMÜZDE PSIKODRAMAYA VE EMPATİK İLETİŞİME YATKINLIK

Üstün DÖKMEN*

ÖZET

Ruh sağlığı alanında kullandığımız yaklaşımların büyük kısmı batı kültürünün ürünüdür. Bu yaklaşımların, evrensel olduğunu ve her kültürde aynen uygulanabileceğini ileri sürenlerin yanı sıra, evrensel olmadığını, ancak çeşitli uyarlamalarla farklı kültürlerde uygulanabileceğini belirtenler de vardır. Bu alandaki tartışmalara açıklık getirmek amacıyla, çeşitli ruhsal tedavi/geliştirme yaklaşımlarının kültürümüzle uygunluğunu incelemekte yarar vardır. Konuşmamızda, psikodramaya ilişkin temel kavramların ve tekniklerin -örneğin spontanlığın, yaratıcılığın, rol oynamanın, rol değiştirmenin- geleneksel kültürümüzle ve bugünkü yaşam biçimimizle ne ölçüde bağdaştığı irdelenmektedir. Edebiyat ve minyatür gibi geleneksel sanat ürünlerimizde ve günümüzde gözlediğimiz kişilerarası iletişim örüntülerinde, spontanlığa, rol oynamaya ve özellikle rol değiştirmeye (dolayısıyla empati kurmaya) uygun dünya görüşleri ve alışkanlıklar bulunup bulunmadığı incelenmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre, geleneksel kültürümüzde, psikodramanın temel kavramlarına/ilkelerine ve özellikle empatik iletişime yatkınlık vardır. Örneğin bazı masallarımızda empati kurma-

nın gereği vurgulanmakta, dramatik köylü oyunlarında (seyirlik oyunları) ise saptanan rol oyunlarına yer verilmektedir. Ayrıca Türkçe'de somut kavramların sayısı soyutlara oranla belirgin ölçüde fazladır; dil, düşünme ve yaşam biçimi arasında karşılıklı ilişki bulunduğunu dikkate alırsak, kültürümüze özgü olan bu dil özelliğinin, psikodrama için uygun bir zemin hazırladığını ileri sürebiliriz. Çünkü, dildaki somutlaştırma eğilimi, kişisel duyguları soyut kavramlarla sözel olarak anlatmak yerine, dramatize ederek anlatmaya yatkınlık sağlıyor olabilir (Söz konusu bu kültürel potansiyelden yararlanılarak, psikodramada duygularını dramatize etmekten kaçınan kişiler için neler yapılabileceği araştırılabilir.) Geleneksel kültürümüzde, psikodramaya ve empatik iletişime yönelik belirli bir yatkınlık bulunmasına karşılık, bazı önemli sorunlara da sahibiz. Gerek geçmişte, gerekse günümüzde, insanlarımızın spontanlıklarının ve bireyselliklerinin bastırılması -ve bastırılıyor olması-, bu alanda önemli bir sorundur. Kendi elimizle spontanlığımızı bastırmamız, kültürümüzde mevcut olan dramatize etme potansiyelini gölgelemektedir. Bu potansiyelin gözle görünür hale gelmesi için neler yapılabileceğini araştırmak, psikodrama oturumlarında karşılaşılan sorunlar için, bir peşin çözüm olabilir.

* Doç. Dr., A.U. Eğitim Bilimleri Fakültesi